

TEORIE OŠETŘOVATELSTVÍ

Požadavky pro ukončení

- zápočet 1 kr.

podmínky splnění:

- aktivní podíl na výuce
- průběžné plnění zadaných úkolů/testů
- 75% účast na výuce
- splnění kritérií zápočtového test (75% úspěšnost)

Literatura:

- *Ošetřovatelství*. Edited by Ilona Plevová. 1. vydání. Praha: Grada, 2011. 223 stran. ISBN9788024735580.
- PAVLÍKOVÁ, Slavomíra. *Modely ošetřovatelství v kostce*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 150 s. ISBN8024712113
- E-learning IS MU

Historické období ošetrovatelství

- neprofesionální
- charitativní
- profesionální

Neprofesionální ošetrovatelství

- historicky nejdelší
- vnitřní potřeba pečovat o sebe, své zdraví a zdraví svých blízkých → souvislost s přežitím jedince, rodiny i sociální skupiny
- ženy – generační předávání vědomostí – ošetřování P/K v domácnosti – přírodní zdroje

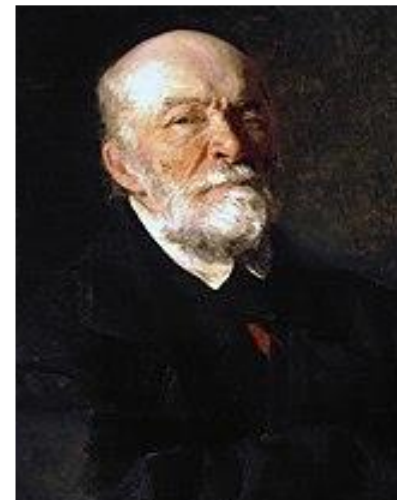
Charitativní ošetrovatelství

- vývin spolu s křesťanstvím
- péče orientovaná na specifickou skupinu lidí –nemocných, chudých, opuštěné děti, jedinci odkázaní na pomoc jiných
- saturace základních potřeb života
- zakládání mnišských řádů, klášterů, útulků, hospitálů a nemocnic

Profesionální ošetrovatelství

s rozvojem medicíny, jejím vzděláváním a vznikem nemocnic

- Nightingale F.
- Pirogov N. I.
- Dunant A.

- 1864 Mezinárodní organizace Červeného kříže
- 1899 Mezinárodní rada sester ICN (International Council of nurses)

Vývojové linie ošetrovateľskej péče a ošetrovateľství

- laická péče
- charitatívni péče
- organizovaná péče – *základy přinesli křesťanské ošetrovateľské řády, špitály při kláštorech*
- profesionální péče

Faktory ovlivňující vývoj

- kulturní tradice
- vliv náboženství (zakládání špitálů)
- vědecké objevy, rozvoj medicíny
- sociální faktory a celkový stav zdraví obyvatel
- politické faktory a války
- ekonomické faktory
- významné osobnosti, jejich nadšení, elán a osobní nasazení

Začátky ošetřovatelství v ČR

- 10. století – vláda knížete Boleslava 935-967
- na území Prahy vznikají první hospice (útulky pro chudé, nemajetné, nemocné osoby – civilní sestry poskytovaly charitativní pomoc v saturaci základních potřeb)
- náboženské řády a kongregace – pomoc trpícím a potřebným → zakládání špitálů
(1. špitál v Týně – tč. Staroměstské náměstí, o 12 osob pečovalo 7 žen)

Týnský dvůr (Ungelt) na konci 19. století

Týn **ohrada**, ohrazené místo
Ungelt **povinné clo**

Začátky ošetřovatelství v ČR

10. století

Svatá Anežka Česká (Přemyslovna)

- dcera Přemysla Otakara I a druhé manželky Konstancie Uherské
- mladší sestra Václava II
- * 1211-† 1282 patronka českého ošetřovatelství
- r. 1233 - *klášter sv. Hatala i špitál*
- *12.11. 1989 svatořečení*

První žena, která:

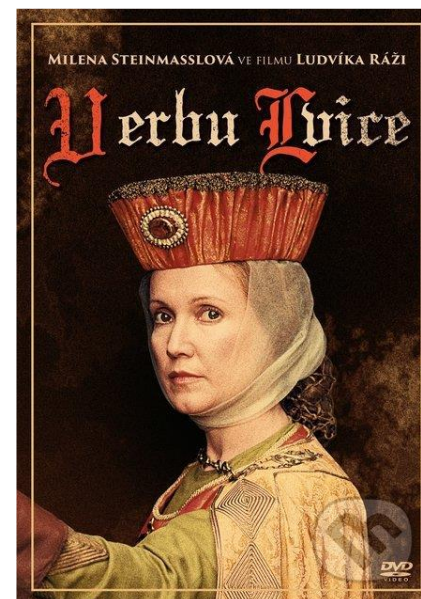
- založila mužský řád,
- český ošetřovatelský řád
- založila špitální bratrstvo –papežem uznáno za samostatný ošetřovatelský řád: Řád křižovníků s červenou hvězdou
- vypracovala účelný systém a konkrétní pravidla pro ošetřování nemocných
- celý život zasvětila péči a pomoci o chudobné a nemocné.

Začátky ošetřovatelství v ČR

Svatá Zdislava (z Lemberka)

- 1220-† 1252
- česká šlechtična a zakladatelka klášterů a špitálů
- v roce 1907 byla prohlášena za blahoslavenou
- roku 1995 papežem Janem Pavlem II. vyhlášena za svatou

Začátky ošetrovatelství v ČR

Eliška Přemyslovna

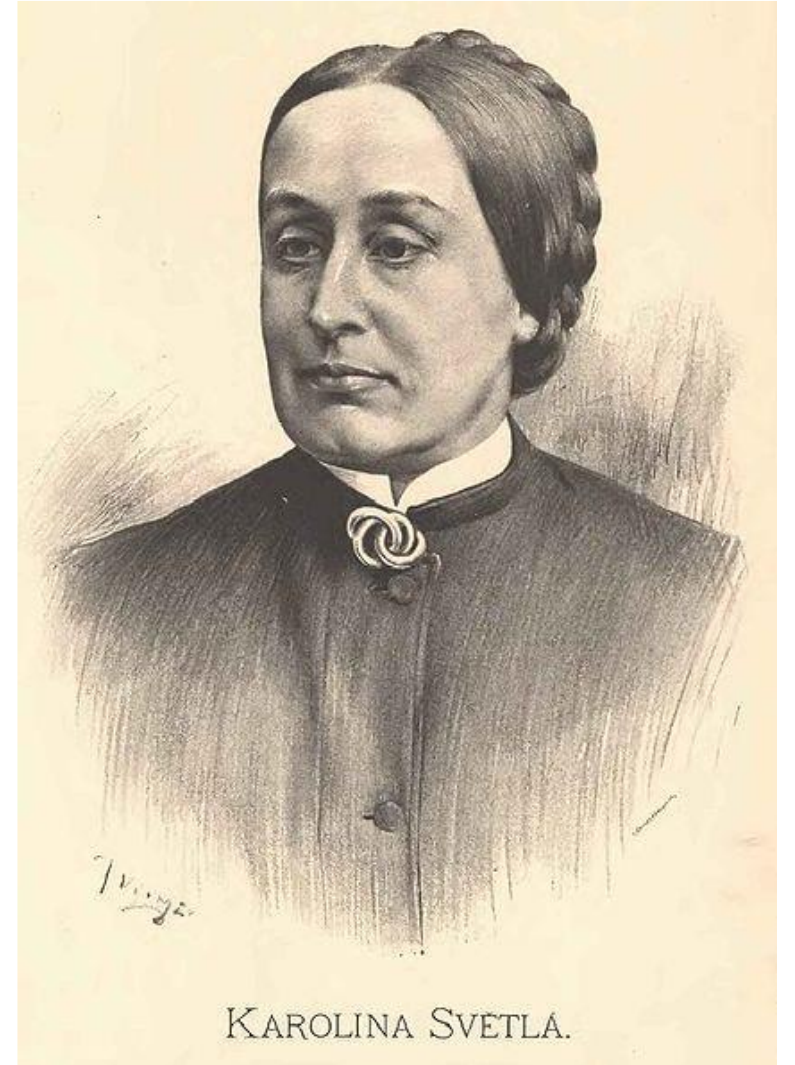
- dcera českého a polského krále Václava II. a Gut Habsburské, manželka Jana Lucemburského a česká královna
- r. 1317 - *klášter Hortus regia, tvrz s věží (klášter u sv. Anny)*

Karolína Světlá

24. února 1830 - 7. září 1899

- Johanna Rottová
- česká spisovatelka, věnovala se emancipačnímu hnutí – zlepšení sociálního postavení žen a dívek
- 1871 – založení Ženského výrobního spolku, účel: opatřit práci nemajetným ženám (*nejčastěji vdovy po vojácích rakousko-pruské války*) → zřízení obchodní a průmyslové školy a kurzy pro vychovatelky a ošetřovatelky
- svým smýšlením ovlivnila vznik 1. ošetřovatelské školy

Eliška Krásnohorská

18. listopad 1847 -26. listopad 1926

- Alžběta Pechová
- básnířka, spisovatelka, překladatelka
- založení 1. dívčího gymnázia Minerva (1890)
- s K. Světlou přispěla ke vzniku 1. ošetřovatelké školy

PhDr. Alice Masaryková

3. květen 1879 Vídeň – 29. listopad 1966, Chicago, USA

- veřejná činitelka, bojovala za zlepšení sociální situace a vzdělávání žen
- založila Československý červený kříž (1919) – 20 let byla jeho předsedkyní, za jejího působení vyvíjela organizace rozsáhlou zdravotnickou, charitativní a sociální činnost.
- angažovala se v ošetrovatelském školství, založila Českou ošetrovatelskou školu, aktivně podporovala vzdělávání ošetrovatelek a financování školy,
- její zásluhou přijely do Prahy v roce 1920 tři americké sestry (pomáhaly vybudovat na vysoké úrovni ošetrovatelskou školu v Praze)
- 1. česká ošetrovatelská škola byla po mnoho let zdrojem dobře vzdělaných diplomovaných sester nejprve pro Všeobecnou nemocnici v Praze, později pro další zdravotnické služby v nemocniční i v komunitní péči na celém území republiky.

S pražskou ošetrovatelskou školou byla spjata po celý život - pravidelně se účastnila sjezdů absolventek, předávání diplomů a dalších významných událostí až do r. 1948, kdy byla nucena odejít do ústraní.

Doc. PhDr. Marta Staňková, CSc.

12. únor 1938 Boskovice -13. říjen 2003

- 1953 studovala na SZŠ ve Svitavách, po maturitě a snaze studovat LF se zaměstnala jako zdravotní sestra, po 3 letech byla vyslána na 1 rok studovat Vyšší oše. školu v Praze, po návratu začala na SZŠ učit jako sestra instruktorka (pg. dráha) začala již dálkově studovat obor péče o nemocné –psychologie na Karlově univerzitě
- 1968 oddělení péče o nemocné III. Interní klinika Všeobecné fakultní nemocnice 30 let
- Po pádu komunistického režimu – pracovala v mezinárodních sesterských organizacích, zasloužila se o informovanost českých sester o moderních trendech v ošetřovatelství
- Rozvoj oše. vzdělávání, autorka koncepce ošetřovatelství v ČR, zajímala se o historii ošetřovatelství
- Rozvoj ošetřovatelství chápala jako „nutný prostředek ke zkvalitnění péče o pacienta, partnerství a týmovost práce všech zdravotnických profesí.“
- Za celoživotní práci byla oceněna Sestra roku 2001

Bohatá publikační činnost 160 odborných článků, 4 oše. učebnice, spoluautorka 51 monografií/učebnic a skript

Školství v ČR pro vzdělávání sester

- První česká ošetřovatelská škola – r. 1874 PRAHA (PRVNÍ V RAKOUSKO-UHORSKU), trvání 7 LET
- Česká (zemská) škola pro ošetřování nemocných při Všeobecné nemocnici v Praze – r. 1916
- 1920 Česká zemská škola pro oše. nemocných na 10 let pod správu ČSČK (Miss M. G. Parsons + 2 další americké sestry (zásluha A. Masarykové) začátek koncepce výuky a výchovy ošetřovatelství

(1931 přejmenování Česká státní ošetřovatelská škola v Praze)

- r. 1922 ošetřovatelská škola pro dětské sestry Praha – Krčí nemocnice – zřízení oddělení Ochrany matek a dětí
délka studia: 1 rok - ↓ zájem = půlroční

sociální postavení sester:

- ↓ příjem, bydlení a strava v nemocnici,
- v době osobního volna – propustky z nemocnice,
- pracovní doba 70 –90 hod/týden,

Vývoj zdravotnického školství v letech 1948 – 1960

- Zákon č. 95/1948 o jednotné škole
- Zákon č. 103/1951 o jednotné léčebně preventivní péči
- r. 1951 – 3 roky, 11 oborů SZP
- r. 1953 školy do působnosti ministerstva zdravotnictví
- 1956/1957 – abiturientské studium

Vysokoškolské vzdělávání sester

- r. 1960 vznik VŠ studia pro sestry při III. interní klinice. 1. LF UK v Praze (dálkové)
- r. 1981 (denní)
- r. 1987 – jednooborové dálkové

- vstup do EU – změny ve vzdělávání a legislativě

VLIV HOPE Health Opportunity for People Everywhere

- r. 1990 monitorování situace, výsledky
- zásadní obsahové změny, důraz kladen na společensko-vědní předměty, rozšíření psychologie, komunikace, psychologie, etiky
- r. 1991 září Modra – vzorový kurz
- r. 1992/1993 – změna v obsahu a ve struktuře vzdělávání jednotlivých oborů SZP
- ŽS – porodní asistentka
- zánik DS + ZS, vznik VS (4leté +2leté PKS)
- RP – ergoterapeut, fyzioterapeut
- zubní technik
- dentální hygienistka

1. 10. 1996 Kompetenční zákon převádí zdravotnické školy pod MŠMT

9. 4. 1998 Koncepce českého ošetřovatelství (věstník 9/2004)

1. 9. 2000 vznik odboru ošetřovatelství na MZ ČR (www.mzcr.cz)

Evaluační mise EU –duben 2002

Studijní program: Ošetrovateľství, obor: všeobecná sestra, porodní asistentka

2001/2002

- Jihočeská univerzita, České Budějovice,
- Ostravská univerzita, Ostrava

2002/2003

- 3. LF UK Praha, LF MU Brno, LF PF Olomouc, Soukromá vysoká škola Dr. Ilony Mauritzové v Plzni
- Pardubická univerzita, Pardubice
- VZŠ Duškova, Praha

Další vzdělávání sester

- r. 1960 Střediska pro další vzdělávání SZP
- r. 1963 Ústav pro další vzdělávání SZP (ÚDV SZP)
- r. 1986 Institut pro další vzdělávání SZP (IDV SZP)
- r. 1991 Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví (IDVPZ)
- r. 2003 Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů (NCO NZO)
- r. 2004 koncepce ošetřovatelství Věstník 9/2004 (zavedení OP)

1. 4. 2004 - Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů

(zákon o nelékařských zdravotnických povoláních)

Ošetřovatelství

Dělat
správné věci

správným
způsobem

na správném
místě

se správnými
lidmi

Ošetřovatelství

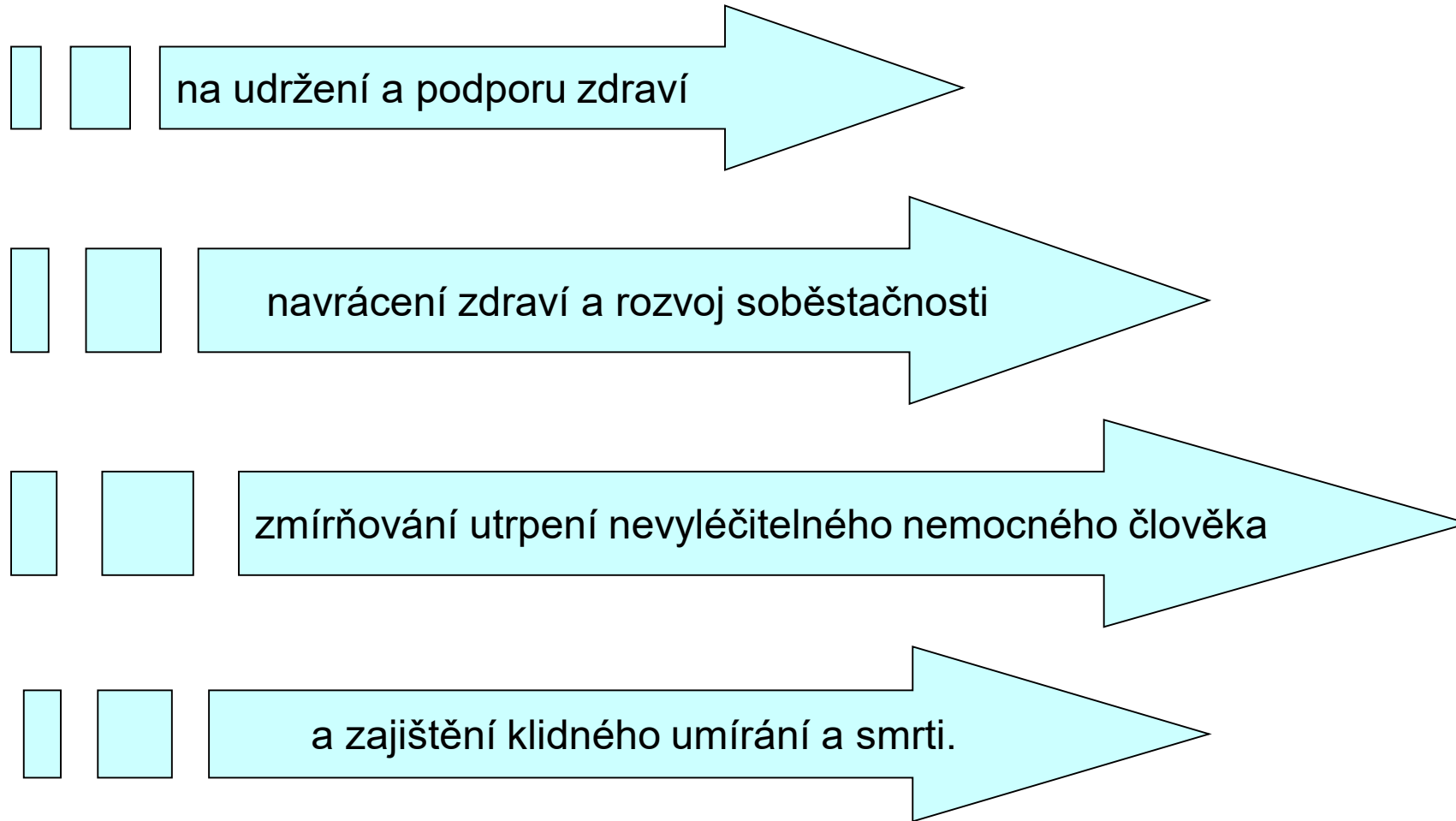
je samostatná vědná disciplína

Ošetřovatelství se podílí na prevenci, dg., th., rhb.

Ošetřovatelství je zaměřeno

(z toho plynou cíle oše.)

Charakteristické rysy ošetrovatelství:

- poskytování - aktivní ošetrovatelské péče
  - individualizované péče prostřednictvím OP
  - ošetrovatelské péče na základě vědeckých poznatků podložených výzkumem,
  - péče ošetrovatelským týmem složeným z různě kvalifikovaných pracovníků
(vícestupňový způsob)
- holistický přístup k nemocnému
- preventivní charakter péče

Ošetřovatelství jako vědní obor

- samostatná vědní disciplína s vlastní teoretickou základnou (integruje poznatky z přírodních, humanitních a společenských vědních oborů)
- rozmanitý záběr – žádný vědní obor, kt. se zabývá člověkem, jej neposuzuje tak komplexně, z tolika různých hledisek, jako ošetřovatelství
- vychází z filozofických teorií a uznává, že lidé jsou součástí přírodního a společenského prostředí, s nímž jsou v neustálé interakci

Teorie umožňuje:

- třídit informace do logických systémů
- odhalovat mezery ve vědomostech
- poskytovat logický návod na sběr relevantních informací
- stanovit kritéria hodnocení
- koncipovat nový obsah a organizaci vzdělávání
- iniciovat a realizovat výzkum

Integrovaná disciplína

Využívá poznatky z mnoha dalších vědeckých disciplín

- Biologické vědy
- Medicínské vědy
- Psychologie
- Sociologie
- Pedagogika a další...

Syntetizuje poznatky zabývající se studiem člověka, lidského zdraví, společnosti a prostředí

Obory ošetřovatelství

Základní obory ošetřovatelství

- Všeobecné ošetřovatelství
- Dějiny ošetřovatelství
- Metodologie ošetřovatelství

Aplikované obory v ošetřovatelství

- ošetřovatelství v interní péči
- ošetřovatelství v chirurgii
- ošetřovatelství v gynekologii
- ošetřovatelství v porodnictví
- ...

Charakteristika ošetrovateľskej péče

- **Základní** ošetrovateľská péče
- **Specializovaná** ošetrovateľská péče
- **Vysoce specializovaná** ošetrovateľská péče
- **Specifická** ošetrovateľská péče

Ošetřovatelství a ošetřovatelská péče

- má systém typicky ošetřovatelských činností, týkajících se jednotlivce, rodin a skupin, který jim pomáhá, aby byli schopni pečovat o své zdraví a pohodu

Přímá péče → za účasti nemocného

- péče o tělesné pohodlí nemocného

hygienická péče, péče o polohu, stravování, vyprazdňování, individuální péče vzhledem k symptomům a diagnóze, zvyšování tělesné aktivity a soběstačnosti

- péče o duševní pohodu

Nepřímá péče → nemocný není přítomen

- informovanost o nemocném, znalost diagnózy, sledování výsledků vyšetření a terapie, aktivní předávání informací ve zdravotnickém týmu, aktivní spolupráce s rodinou nemocného

Vědeckost ošetrovatelské péče

Teoretický vědecký základ z:

- ✓ ošetrovatelství,
- ✓ lékařských oborů,
- ✓ psychologie,
- ✓ pedagogiky a sociologie

Ošetrování na základě vědeckého poznání

- ✓ uvědomělejší přístup k práci
- ✓ poznání příčiny jevů
- ✓ předvídání následků změn stavu nemocného
- ✓ správná rozhodnutí pro způsob práce

Jako každý obor má svoji

1. Filozofii
2. Metaparadigma
3. Paradigma
4. Metodologie
5. Výzkum
6. Systém univerzitního pre-a post-graduálního vzdělávání
7. Národní a mezinárodní profesní organizace

Filozofie ošetrovatelství

- zahrnuje představy:

- o lidech → každý člověk je jiný, každý má svou vnitřní hodnotu → je individuum
- o učení → učení je celoživotní proces
- o zdraví a nemoci → zdraví, chápeme jako opak nemoci, kterou můžeme definovat jako dysfunkci kteréhokoliv biologického, psychického, sociálního nebo osobního systému jedince

Tyto názory jsou pak východiskem pro koncepci ošetrovatelství

Filozofie ošetrovatelství vychází z:

Humanismu - hnutí, kt. je orientováno na člověka, uznává jeho hodnotu, právo na svobodu a štěstí, na rozvoj jeho sil a schopností (humanismus se vyvíjel od starověku, zasahoval do oblasti společenské, literární, vědecké)

- základní principy humanismu tvoří vlastní podstatu ošetrovatelství

Holizmus - charakterizován je **celostním přístupem** k lidské bytosti

- Biologickou
- Společenskou
- Kognitivní
- Emocionální
- Duchovní
- Behaviorální

Metaparadigma ošetrovatelství

předmět zkoumání tvoří:

- **člověk** – jedinec či komunita
- **zdraví** (popř. nemoc)
- **prostředí**, ve kterém žije
- **ošetřovatelská péče** reprezentovaná sestrou

Paradigma ošetrovatelství

Teorie oboru je tvořena:

- konceptními modely
- teoriemi

Metodologie ošetrovatelství

- metoda ošetrovatelského procesu

Výzkum v ošetrovatelství

- nezbytný pro rozvoj oboru,
- umožňuje poskytovat ošetrovatelskou péči založenou na důkazech
- sestra může sama zkoumat, může být objektem výzkumu, může se i podílet na klinickém výzkumu (práce s respondenty, odběry materiálu apod.)

System univerzitního pre- a postgraduálního vzdělávání

- respektuje mezinárodní doporučení,
- umožňuje sestřím pracovat v zemích EU jako plně kvalifikované sestry

Národní a mezinárodní profesní organizace

- Národní – ČAS (Česká asociace sester)
- Mezinárodní – ICN (Mezinárodní rada sester)

Děkuji za pozornost.